

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Педагогічний факультет
Кафедра педагогіки дошкільної та початкової освіти

ДИПЛОМНА РОБОТА
магістра
(освітній ступінь)

на тему: «Організація інноваційних процесів в системі дошкільної освіти»

Виконала: студентка 2 курсу, групи ОПН - 2м/з спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки»

Самойлюк Світлана Павлівна

Керівник: к. пед. н., доц. Розман І.І.

Рецензент: к. пед. н., доц. Попадич О.О.

Мукачево-2019 року

ЗМІСТ

ВСТУП	3
Розділ 1. ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	8
1.1. Стан дослідженості інноваційних процесів в системі дошкільної освіти	8
1.2. Правове забезпечення інноваційного розвитку дошкільних навчальних закладів.....	13
1.3. Інформаційна підтримка нововведень в системі дошкільної освіти.....	15
Розділ 2. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙ В ПЕДАГОГІЧНИЙ ПРОЦЕС	23
2.1. Освітня педагогічна інноватика у структурі наукового знання.....	23
2.2. Сутність та структура інноваційної діяльності в системі дошкільної освіти.....	28
2.3. Супровід методичного забезпечення стратегічних напрямів у закладі дошкільної освіти.....	37
Розділ 3. ВПРОВАДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В ЗАКЛАДАХ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	42
3.1. Рівень готовності сучасного педагога до впровадження інноваційної діяльності.....	42
3.2. Формування та створення умов для фахового зростання педагогів дошкільних закладів.....	58
ВИСНОВКИ	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	71
ДОДАТКИ	78

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасний етап реформування вищої освіти України характеризується інтенсивним пошуком нових підходів у теорії та практиці навчання, активним втіленням нових технологій і освітніх моделей, орієнтацією на педагога, здатного до продуктування і впровадження інновацій.

В законах України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про вищу освіту», пріоритетних напрямках Державної національної програми «Освіта» («Україна XXI століття»), Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті, Коментарі до Базового компонента дошкільної освіти в Україні та інших програмних документах наголошується про необхідність підвищення професійної підготовки вихователя, про інноваційний розвиток освітнього процесу. В закладі дошкільної освіти мають бути створені такі умови, що забезпечуватимуть різнобічний розвиток дитини дошкільного віку відповідно до її задатків, нахилів, здібностей, індивідуальних, психологічних та фізичних особливостей, культурних потреб; набуття нею життєвого соціального досвіду[2, с. 98-124]. Згідно чинного українського законодавства фундаментом нової системи освіти є її дошкільна ланка. Це говорить про те, що українське суспільство об'єктивно готове до сприйняття принципово нового розуміння статусу і ролі дошкільної освіти. Нова українська школа повинна забезпечувати всебічний розвиток людини як особистості, сприяти виявленню талантів, розумових здібностей, зміцненню фізичного здоров'я дітей. У «Базовому компоненті дошкільної освіти в Україні» зазначається, що зміни в соціальному, економічному, політичному житті країни зумовлюють реформування дошкільної ланки, яка забезпечує наступність між дошкільням і школою. Вирішення завдань сучасної дошкільної освіти потребує ґрунтовної основи для організації освітнього процесу.

Отже, навколишнє середовище повинно бути організоване так, щоб спонукати дитину до виконання активних дій відповідно до її життєвого ритму, готувати її до майбутнього самостійного життя.

В умовах сьогодення педагогічній науці та практиці приділяється значна увага щодо проблем професійної підготовки вихователя, зорієнтованого на інноваційний стиль мислення, здатного творчо підходити до вирішення освітніх та виховних завдань, особистісного та професійного зростання упродовж життя, реалізовувати ідеї, розробляти шляхи інноваційних перетворень, проявляти ініціативу і творчість.

Сучасна освіта орієнтується на фахівця інноваційного типу, на професійно-творчу особистість, яка здатна реалізувати освітні стандарти, впроваджувати нові освітні технології, постійно підвищує свою професійну кваліфікацію, удосконалювати професійну майстерність, забезпечувати високий науково-теоретичний і методичний рівень проведення занять. А це, в свою чергу, вимагає ефективної організації цілісної професійної підготовки в умовах закладів вищої освіти, оновлення змісту фахової підготовки педагогів, знаходження доцільних засобів, методів та форм її реалізації[22, с.118].

В працях М. О. Аралової, О. А. Сафонової, Г. С. Данилової, К. Ю. Білої, А. М. Єрмоли, Л. Л. Сушенцової, Р. С. Гуревича, К. Л. Крутій приділено увагу обґрунтуванню організаційних і педагогічних умов підвищення результативності освітнього процесу в закладах дошкільної освіти.

Дослідження, які розкривають окремі сторони підготовки фахівців дошкільного профілю висвітлено в працях Н. Лисенка, З. Плохій, які досліджували підготовку вихователів до організації дослідницької діяльності дітей в природі; формування фахової компетентності вивчав Г. Беленький; Н. Грама в своїх працях приділяв увагу висвітленню теоретико-методичних засад фахової підготовки вихователя до економічного виховання дітей. Дисертаційні дослідження Т. Жаровцева, О. Пехоти, Т. Танько, Г. Троцько розкривають зміст, етапи, компонентний склад професійно-педагогічної підготовки та різні моделі її реалізації.

На думку О. Кононенка, сучасний вихователь – це педагог-новатор, який тримає руку на пульсі часу, відчуває нові тенденції, орієнтується у пріоритетах сучасності, творчо ставиться до своєї професійної діяльності. Такий вихователь

«... дивиться на освіту як на процес розширення можливостей компетентнісного вибору дитиною змісту, місця, тривалості, партнерів, матеріалів для своїх занять; створення умов для її саморозвитку, прояву сутнісних сил, пошук педагогічних технологій побудови розвивального способу життя дошкільника; формування в нього основ особистісної культури; створення виховного середовища» [43, с.6]. Відомо, що інноваційна діяльність залежить від багатьох факторів і перш за все пов'язана з необхідністю вдосконалення педагогічних знань. Для творчого вихователя – це широке поле діяльності, де він може виявити ініціативу, свої інтелектуальні здібності та організаційні вміння.

Об'єкт дослідження – заклад дошкільної освіти.

Предмет дослідження – інноваційні процеси в системі дошкільної освіти.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати й експериментально перевірити впровадження сучасних інноваційних процесів в закладах дошкільної освіти.

Відповідно до мети визначено **основні завдання дослідження**:

- 1) розкрити стан дослідженості інноваційних процесів в системі дошкільної освіти;
- 2) обґрунтувати правове забезпечення та інформаційну підтримку нововведень в системі дошкільної освіти;
- 3) визначити сутність та структуру інноваційної діяльності в закладах дошкільної освіти;
- 4) розробити теоретичну модель та вивчити створення умов для фахового зростання педагогів дошкільних закладів.

Методи дослідження. Досягненню мети і розв'язанню поставлених завдань сприяло використання комплексу методів дослідження. Серед **теоретичних** методів: вивчення, аналіз та узагальнення психолого-педагогічної, літератури (опрацьовано 64 джерела); синтез, порівняння, моделювання, систематизація дали змогу виявити й узагальнити дослідницькі матеріали з проблеми розвитку професійних умінь педагогів закладу дошкільної освіти, спрогнозувати процес дослідження; **емпіричних**: діагностичні

(анкетування, інтерв'ю, бесіда, тестування), спостереження, самоспостереження, рейтинг, що сприяли вивченню стану організації інноваційних процесів в системі дошкільної освіти, створенню умов розвитку професійних умінь педагогів; аналіз продуктів діяльності допоміг відстежити взаємозалежність між професійними вміннями та особистісними якостями вихователя, визначити ступінь новизни та оригінальності у розв'язанні педагогічних завдань; методи моделювання використано для розробки організаційно-педагогічних умов розвитку професійних умінь у процесі курсового навчання; *експериментальних* (діагностичний, констатуючий, формуючий експеримент), які дали можливість перевірити гіпотезу. Ефективність визначених організаційно-педагогічних умов розвитку професійних умінь педагога перевірялася методами моніторингу та порівняння. Обробка експериментальних даних здійснювалася *методами математичної статистики*.

Наукова новизна полягає в тому, що в такому аспекті, в таких умовах раніше це питання не розглядалося. В теорії і практиці дошкільної освіти визначено основні тенденції розвитку, оновлення освітнього середовища закладів вищої освіти. Проте у реаліях виникає низка суперечностей, які необхідно вирішувати. В магістерській роботі досліджено не тільки запровадження інновацій в освітній процес, а і розширено та доповнено відомі шляхи їх реорганізації згідно до вимог, що поставлені перед освітою XXI століття.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що отримані висновки й рекомендації прямо адресуються закладу дошкільної освіти і педагогам для використання у відповідних умовах. Результат дослідження дає можливість застосування його для професійного росту педагогів.

База дослідження. Педагогічний експеримент проводився в Навчально-виховному комплексі «Первоцвіт», м. Мукачево.

Апробація дослідження відбулася на:

- 1) III Всеукраїнській науково-практичній конференції «Сучасні тенденції розвитку науки і освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних

процесів», 16-17 травня 2019 р., м. Мукачево. Тема доповіді : «Організація інноваційної діяльності в системі дошкільної освіти »

2) Науково-практичній конференції з міжнародною участю «Теоретико-прикладні аспекти сучасної педагогічної науки і освіти: європейський вектор», Івано-Франківськ, 21 червня 2019 р. Тема доповіді: Інформаційна культура як феномен інформаціології та інформаційного менеджменту освіти.

Публікації

1.Розман, І.І. Інноваційні процеси в системі дошкільної освіти / І.І. Розман, С.П. Самойлюк// Наука майбутнього: збірник наукових праць студентів, аспірантів та молодих вчених / гол. ред. В.В. Гоблик. – Мукачево, 2019. – Випуск 1(3). – С.158-160

2.Розман, І.І. Організація інноваційної діяльності в системі дошкільної освіти / І.І. Розман, С.П. Самойлюк// Сучасні тенденції розвитку науки і освіти в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів: збірник тез доповідей III Всеукраїнської науково-практичної конференції (16-17 травня 2019 р., м. Мукачево) / ред.кол. : Т.Д. Щербан (гол.ред.) та ін. – Мукачево, 2019. – С. 636

3. Розман, І.І. Management of innovative processes in preschool educational institutions/ І.І. Розман, С.П. Самойлюк// Міжнародний науковий журнал «ОСВІТА і НАУКА» – Мукачево–Ченстохова, 2019. – №1(26) . – С. 163 – 167.

Структура дипломної роботи зумовлена метою та завданнями дослідження. Загальний обсяг роботи – 108 сторінок (80 сторінках – основна частина). Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку основних використаних джерел з 61 найменування, 4 додатків (на 26 сторінках).

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дало підстави для таких **висновків**:

В дипломній роботі зацентрована увага на вивчення теоретичного здобутку вчених-науковців і педагогів-практиків, які досконало дослідили зазначене питання: Н. Лисенко, О. Попова, О. Кононенко, Л. Кузьменко, І. Дичковська, О. Добош, Л. Ващенко, Т. Піроженко, О. Пинзеник, Н. Волкова, О. Бутніна, В. Сухомлинський та С. Русова, М. О. Аралова, О. А. Сафонова, Г. С. Данилова, К. Ю. Біла, А. М. Єрмола, Л. Л. Сушенцова, Р. С. Гуревич, К. Л. Крутій.

1. Проаналізовано стан дослідженості організації та здійснення інноваційних процесів в системі дошкільної освіти. З'ясовано, що виникає необхідність удосконалювати вимоги до професійної підготовки майбутніх педагогів, які повинні забезпечувати гармонійний розвиток дітей, створюючи міцне підґрунтя для їхнього подальшого навчання і виховання.

2. Окреслено та наголошено на багатогранності закладу дошкільної освіти на сучасному етапі. З'ясовано, що важливим напрямом сучасної педагогіки є пошук засобів, які забезпечують процес становлення особистості педагога, здатного до продуктування і впровадження інновацій, творчо-працюючого фахівця, який прагне застосовувати фахові знання і вміння та бути відкритим до інновацій.

3. Під час проведення анкетування нами було досліджено, що традиційна освіта, орієнтована на розвиток знань, умінь і навичок, не завжди встигає за темпами їх нарощування. Отже, її традиційність, разом з інноватикою, набуває нову якість вихователя яку важко переоцінити. Здатність педагога пізнати кожну дитину в єдності її індивідуальних, етнічних, культурних і соціальних особливостей – найважливіше в його роботі. Інноваційне навчання ставить в центр уваги дитину та її життєвий простір. Результатом впровадження інновацій є нові навчальні технології, оригінальні

ідеї, методи і форми виховання, формується інноваційна культура закладу дошкільної освіти.

4. Зазначено, щоб інноваційні процеси в дошкільному закладі проходили не стихійно, а розмірено, планово, необхідний системний підхід до них. В першу чергу необхідно виявити ефективні методи вивчення і оцінювання інновацій, чіткий механізм їх реалізації, способи діагностики і формування, визначити готовність педагогів до такої діяльності. Впровадження інноваційних процесів в дошкільний заклад неможливий без методичного забезпечення роботи. У зв'язку з цим, виникає необхідність організації системи фахової підготовки майбутніх вихователів, яка б забезпечувала процес формування їхньої готовності до професійного саморозвитку, постійного вдосконалення особистісних та професійних якостей.

5. Проведено моніторингове дослідження творчої спрямованості особистості, креативності та творчого потенціалу вихователя та рекомендовано створення бази даних педагогічних інновацій у закладах дошкільної освіти, які сприятимуть формуванню у вихователів внутрішнього стрижня особистісного зростання, яке є неодмінною умовою досягнення професіоналізму.

Метою моніторингового дослідження було виявлення та оцінка ступеня готовності педагога до використання інноваційних форм у своїй діяльності та визначення методичних рекомендацій щодо підвищення якості освітнього процесу до рівня сучасних вимог шляхом фахового зростання педагогів дошкільних закладів.

Завдання моніторингового дослідження полягали у визначенні рівня готовності педагогів до професійного саморозвитку та самоосвіти; виявленні готовності вихователів до інноваційної діяльності, труднощів у прагненні педагогів до самовдосконалення, пошуку необхідних методів для їх подолання; надання рекомендацій щодо удосконалення роботи керівника закладу, методиста стосовно підвищення професійної компетентності

педагогів та створення необхідних умов, спрямованих на їх безперервний професійний саморозвиток.

Узагальнюючи результати моніторингового дослідження готовності педагога до інноваційної діяльності, можна зробити наступні висновки:

1. Серед вихователів, що взяли участь у дослідженні, спостерігається потреба у професійному саморозвитку, відкритості до нових знань, готовності до сприйняття інноваційних процесів в педагогіці.

2. Виявлено достатній рівень готовності вихователів до самоосвіти та впровадження інновацій.

3. Переважна більшість членів педагогічного колективу закладу самовдосконалюються, вивчаючи наукову та методичну літературу, але мало хто приділяє увагу ефективності впровадження інновацій, розроблених педагогічними колективами інших закладів дошкільної освіти.

4. Переважна кількість педагогів вважають інноваційну діяльність привабливою, оскільки вона впливає на процес виховання всебічно розвиненої, гармонійної, творчої особистості.

5. Вагомим фактором, який сприяє впровадженню інноваційних методів навчання, є відкритість та бажання педагогічного колективу до нововведень.

6. Результати опитування показали що до основних проблем, які гальмують упровадження інноваційних процесів в дошкільній освіті є:

– відсутність необхідних і достатніх умов, спрямованих на безперервний професійний саморозвиток педагогів;

– відсутність чітких методичних рекомендації щодо організації роботи закладів дошкільної освіти, які здійснюють інноваційну діяльність;

– недостатньо уваги приділяється вивченню освітніх інновацій, визнаних ефективними вітчизняною та світовою педагогічною наукою.

Опрацювавши теоретичний матеріал та результати моніторингових досліджень, нами були запропоновані практичні рекомендації вихователям закладу дошкільної освіти для результативного впровадження інноваційних процесів.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>